

Nederlandse overheid blijkt kleiner dan in VS

Nelleke Trappenburg
Amsterdam

De Verenigde Staten staan bekend om hun kleine overheid, het Verenigd Koninkrijk zou veel geprivatiseerd hebben en Frankrijk kent juist een grote staat. In werkelijkheid ligt dat iets anders.

Landen blijken hun reputatie niet altijd waar te maken. Het Verenigd Koninkrijk staat te boek als liberaal land dat zo veel mogelijk publieke taken aan de markt overlaat. Niet alleen deed het als een van de eerste landen zijn spoorwegen over aan de markt, het privatiseerde zelfs zijn drinkwaterproductie. Frankrijk is juist bekend om zijn vergaande overheidsbemoedening. In werkelijkheid is het overheidsapparaat van het Frankrijk echter iets kleiner dan dat van Verenigd Koninkrijk.

Uit een onderzoek van hoogleraar vergelijkende bestuurskunde Frits van der Meer en zijn collega Caspar van den Berg van de universiteit van Leiden blijkt dat 4,6% van de Franse bevolking ambtenaar is. In Groot-Brittannië ligt dat aandeel op 4,7%.

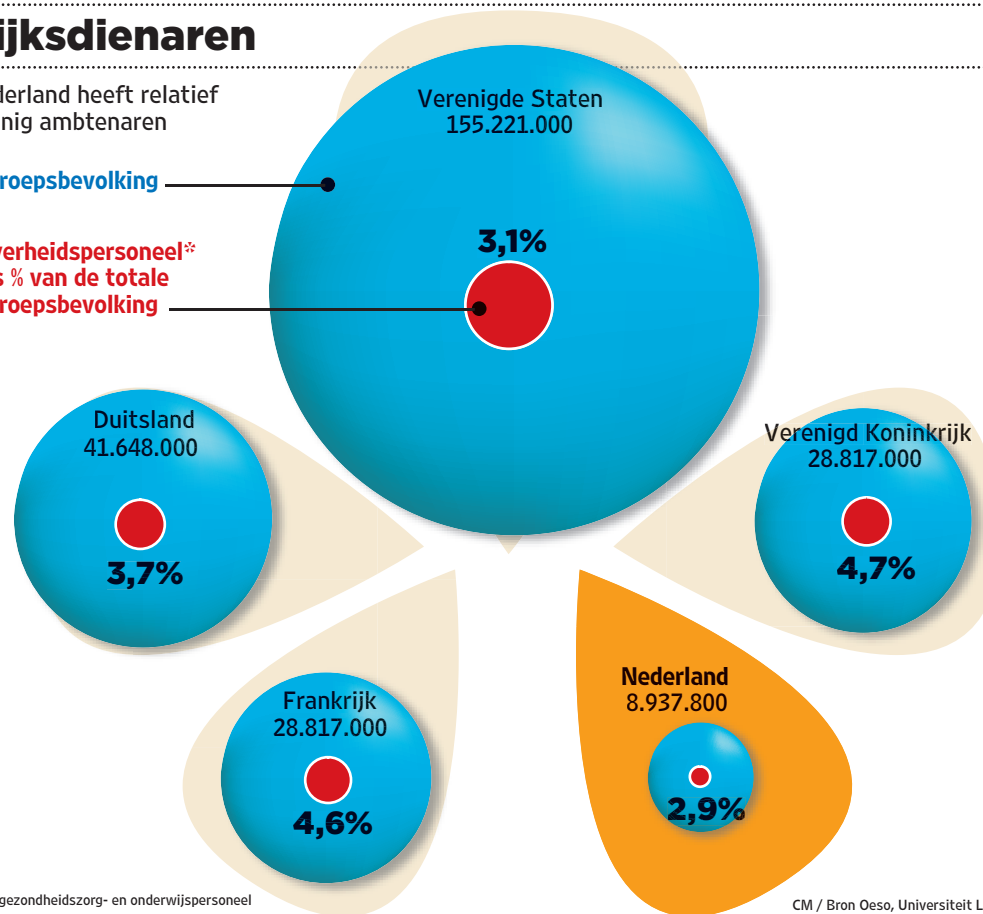
'Er zijn veel mythes rond die landen', zegt Van der Meer. Groot-Brittannië heeft volgens hem een relatief grote overheid, omdat het zich al vrij snel na de Tweede Wereldoorlog tot een uitgebreid welvaartsstaat ontwikkelde. Terwijl andere landen in Europa nog bezig waren met de wederopbouw, expandeerde de Britse overheid op onderdelen als zorg en onderwijs. Onder premier Margaret Thatcher is er later weliswaar het

Rijksdienaren

Nederland heeft relatief weinig ambtenaren

Beroepsbevolking

Overheidspersoneel*
als % van de totale
beroepsbevolking

*Excl. gezondheidszorg- en onderwijspersoneel

CM / Bron Oeso, Universiteit Leiden ©fd.

nodige gesneden, maar volgens hem was deze ingreep minder ingrijpend dan veelal wordt gedacht. 'Ze heeft de kolen- en staalsector geprivatiseerd, maar bij de kernambtenaren is er niet zo veel veranderd.'

Ook de reputatie van Verenigde Staten als 'lean and mean' blijft niet overeind. De VS zouden in te-

genstelling tot de welvaartsstaten in Europa een veel bescheidener overheid hebben. Nederland blijkt echter minder overheidspersoneel te hebben dan de VS. 'De Verenigde Staten is een land vol tegenstrijdigheden. Ze geloven in de markt, maar de posterij is bijvoorbeeld nog een overheidsbedrijf', aldus Van der Meer. Daarnaast

kennen de VS een omvangrijke sector openbare orde en veiligheid.

De reden dat Nederland een relatief klein ambtelijk apparaat heeft, komt doordat er in Nederland van oudsher veel door maatschappelijke organisaties wordt gedaan, zoals door de kerk en verenigingen. Ook is er door de jaren

heen het nodige bezuinigd en geprivatiseerd. Ondanks een forse stijging in de openbare orde en veiligheid is het openbaar bestuur volgens Van der Meer ongeveer even groot als in 1985.

Ook Duitsland heeft relatief weinig ambtenaren. Net als Nederland kent Duitsland een actief maatschappelijk middenveld, maar daarbovenop heeft Duitsland fors moeten bezuinigen bij de Duitse eenwording.

Tweede Kamerlid Pierre Heijnen van de PvdA is niet verbaasd dat Nederland uit het Leidse onderzoek als kleinste overheid uit de bus komt. 'Ik heb ook wel de indruk dat we het efficiënt doen'. Desondanks staat hij achter het kabinetsplan om flink te bezuinigen op de overheid. 'Je wilt nu eenmaal dat er zo min mogelijk op voorzieningen voor de burger wordt bezuinigd. Dus liever op de overheid.'

VVD-Kamerlid Willibrord van Beek stelt dat er bij het vaststellen van het bezuinigingsbedrag van € 6,6 mrd niet naar het buitenland is gekeken. 'Internationale vergelijkingen zijn niet zo bruikbaar, want de structuren van de landen zijn fundamenteel anders.'

Van der Meer erkent dat het natuurlijk lastig is om landen te vergelijken, maar dat het niet onmogelijk is. Hij bestudeerde samen met zijn collega maandenlang de statistieken van de betreffende landen om aan vergelijkbare datasets te komen. Wel benadrukt hij dat de cijfers in principe alleen iets zeggen over de relatieve omvang en niets over de efficiëntie van het overheidsapparaat.

